

Gælder grundloven for alle?

Hvem gælder grundloven for? Gælder den kun for danskere, eller gælder den også for udlændinge? Svaret afhænger af, hvilken grundlovparagraf vi taler om.

JENS PETER CHRISTENSEN

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Weekendpanelet:

BERTEL HAARDER

EMILIA VAN HAUEM

CLAUS BRYLD

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

SAMIRA NAWA AMINI

BENTE TROENSE

Weekendpanelet

For nylig opstod der politisk debat om, hvorvidt grundlovens § 75 kun gælder for danske statsborgere. I paragraffen står der, at »den, der ikke selv kan ernære sig eller sine« er berettiget til hjælp af det offentlige. Men hvem er "den"? Skal man være dansk statsborger for at være "den"? Eller er en udlænding, der opholder sig her i landet, også en "den"? De, der mente, at man skal være dansk statsborger for at være "den", blev beskyldt for at lide af noget, der – med et fint fremmedord – blev betegnet som "eksklusiv etno-nationalisme". Det var næppe venligt ment.

Hvad er så det rigtige? Ja, ordlyden i sig selv ("den") giver jo ikke klar besked. Grundlovsfædrene gjorde sig heller ikke præcise tanker om spørgsmålet. De statsretlige professorer har gennem tiden ikke været helt enige. For nogle år siden var Højesteret imidlertid nødt til at undersøge spørgsmålet nøje, da man i en sag skulle tage stilling til, om den såkaldte starthjælp til en flygtning, der havde opholdstilladelse, var så lav, at den var i strid med grundlovens § 75. I dommen, der blev afsagt i 2012, fastslog Højesteret, at den rette forståelse af grundloven er, at en udlænding, der har opholdstilladelse som flygtning, er omfattet af den personkreds, som er beskyttet af grundlovens § 75. Man kan jo være mere eller mindre begejstret for dommen, men når det drejer sig om, hvad der i dag er gældende ret, er der for så vidt ikke så meget at debattere.

Men inspireret af debatten kan man jo godt i det hele spørge, hvem grundloven egentlig gælder for? Spørgsmålet er ikke så let at besvare, som nogen tilsyneladende tror. Svaret afhænger nemlig af, hvilken grundlovparagraf vi taler om.

I grundlovens § 1 står, at "denne grundlov gælder for alle dele af Danmarks Rige". Rent geografisk gælder grundloven altså inden for landets grænser. Men hvilke personer inden for landets grænser gælder den så for? Ja, det kommer an på ...

Man kan starte med den mest centrale demokratiske rettighed. Retten til at stemme ved folke-

tingsvalg. Grundloven siger herom, at det er et krav, at man har dansk indfødsret. Indfødsret er det samme som statsborgerskab. Det er altså kun danske statsborgere, der kan stemme til folketingsvalg. Men alligevel er det ikke alle danske statsborgere. Grundloven kræver nemlig, at man også har fast bopæl i riget. Hvis man er draget til Spaniens solkyst for at nyde sin pension, eller draget til Sverige for at arbejde og har bosat sig der, har man ikke stemmeret. Hvis man ønsker at blive valgt til Folketinget, gælder de samme krav. Og lidt mere endda. For så må man ikke være straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør en uværdig til at være medlem af Folketinget.

Hvem har så ret til at stemme ved folkeafstemninger? Ja, hvis det er folkeafstemninger efter grundlovens bestemmelser – f.eks. folkeafstemninger om at overlade suveræniteten til EU eller folkeafstemninger om valgretsalder eller om lovforslag – så er det kun personer med stemmeret til Folketinget, der kan deltage. Altså igen et krav om statsborgerskab og fast bopæl i riget.

Men hvad så med grundlovens frihedsrettigheder? Hvem gælder de for? Igen er svaret ikke så enkelt, som man måske kunne tro. Lad os tage den personlige frihed som eksempel. Om den hedder det i grundlovens § 71, at »Ingen dansk borger kan på grund af sin politiske eller religiøse overbevisning eller sin afstamning underkastes nogen form for frihedsberøvelse«. Det skal tages helt bogstaveligt: "Ingen dansk borger". Så udlændinge er ikke beskyttet af denne bestemmelse. Ordene kom ind i grundloven i 1953. Når udlændinge blev undtaget, var det fordi, man ville have mulighed for at frihedsberøve udlændinge af de nævnte grunde. Man kan mene, hvad man vil om det, men sådan er det. Det centrale i paragraffen er bestemmelsen om, at »enhver, der anholdes, skal inden 24 timer stilles for en dommer«. Den gælder til gengæld for alle. Både danske statsborgere og udlændinge. Der er derfor, der står "enhver".

Når man kommer frem til grundlovens bestemmelse om ekspropriation, står der, at »ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom«, uden at det sker mod fuldstændig

erstatning. Hvem er "ingen", bliver den jurastuderende spurgt til mundtlig eksamen i statsret. Det rigtige svar er, at "ingen" er ingen. Så bestemmelsen gælder for enhver, der har ejendom i Danmark, altså også udlændinge, der ikke opholder sig i Danmark.

Om ytringsfrihed siger grundloven, at »enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene«. Hvem er "enhver"? Svaret er, at "enhver" er enhver. I hvert fald hvis vedkommende opholder sig i Danmark. Altså både danske og udenlandske statsborgere. Men gælder ytringsfriheden også over landegrænsen? Er f.eks. skrifter, forfattet af en udlænding og afsendt fra udlandet, også omfattet? Eller kan de censureres ved grænsen? For sådanne skrifter vil der jo ikke være nogen person i Danmark, som ansvaret vil kunne

gøres gældende over for. Og forudsætter grundloven ikke netop, at der skal kunne gøres et ansvar gældende?

Grundlovens paragraffer om for enighedsfrihed og forsamlingsfrihed har en helt tredje sprogbrog. Her hedder det hverken "ingen" eller "enhver", men derimod "borgerne". »Borgerne har ret til uden forudgående tilladelse at danne foreninger i ethvert lovligt øjemed,« hedder det, og »borgerne har ret til uden forudgående tilladelse at samle sig ubevæbnede.« Men hvem er "borgerne"? Man kunne jo nok umiddelbart tro, at der med "borgerne" menes "statsborgerne". Men sådan er det ikke. Ordet "borgerne" i disse to bestemmelser rækker videre og omfatter også udlændinge, der opholder sig her i landet.

Så ja, grundloven er let at læse. Men den er ikke altid så let at forstå.

Jeg stiller mig ikke tilfreds med en genoptræningsfolder

Gitte Marcinkowska
fltv. fysioterapeut, Brabrand

Jeg har med stor interesse læst JP's forsidesidehistorie forleden om genoptræning af hofter og knæ. Som nyligt knæopereret og aktuelt i gang med genoptræning, bekymrer det mig, at genoptræning med fysioterapeuter bliver talt ned. Jeg er med på, at det sker på baggrund af en metaanalyse, som bakkes op af førende kirurger. Men moderne seniore er forskellige, og mange af os

vil altså ikke stille os tilfreds med en folder.

I september fik jeg isat en fuld protese i mit knæ. Fra hospitalet var jeg instrueret i et øvelsesprogram, jeg skulle gennemføre dagligt hjemme. Jeg er helt enig i, at det er patientens ansvar at træne og sørge for at få et godt resultat ud af en operation, og at det store fokus på at få patienter hurtigt i gang er et fremskridt i rehabiliteringen.

Jeg træner da også hjemme hver

dag. Men hjemmetræning er ikke altid nok. Specielt når det gælder knæ, som ofte er mere komplicerede at genoptræne end hofter. Og specielt når det gælder borgere, der som undertegnede ønsker et meget aktivt liv.

Efter min operation fik jeg tilbudt genoptræning hos en fysioterapeut, hvilket har været et uvurderligt supplement til min hjemmetræning. Jeg er blevet superviseret, korrigeret i min udførelse af gang

og øvelser, har fået nye øvelser med mig hjem målrettet til mit niveau på et givet tidspunkt, og fået rådgivning i forhold til smerter, bekymringer og uforudsete problemer. Intet af dette kunne beskrives i en folder.

Som pensioneret fysioterapeut er jeg endog en meget kompetent patient. Jeg dyrker yoga, spinning, golf og vinterbadning, er ikke overvægtig og forstår i detaljer, hvad en knæoperation går ud på og et knæ skal kunne.

Men jeg stiller også krav til, at jeg som 68-årig skal kunne leve et aktivt liv med en krop, der fungerer. For mig er det ikke nok at kunne rejse og sætte mig og gå på tapper – hvilket er målet for, hvad vi skal kunne, når tilbuddet om genoptræning stopper.

Jeg mener, at genoptræning ved en uddannet fysioterapeut i stedet bør afhænge af, hvad den enkelte kan og gerne vil kunne, når vi udskrives med et nyt knæ eller en ny hofte.